

svega oko 129 vidri, za koje su isplaćene minimalne nagrade u odnosu na štetu koju pričinjavaju.

U štetočine drugog reda treba uvrstiti čaplje, koje se takođe hrane isključivo ribom. U prošloj godini ubijeno ih je svega 260 komada.

Sve veći broj ovih štetočina koje u posljednje vrijeme upravo pustoše naše salmonidne i cipridne tokove, predstavljaju ozbiljnog prirodnog neprijatelja. Trebala bi se visina nagrada za ubijene štetočine odmjeriti u pozitivnom odnosu prema šteti koju pričinjavaju. Dosadašnje nagrade bile su očito minimalne, što nam pokazuje dezinteresovanost kod onih, koji bi ih trebali uništavati.

6. Prijave i kazne

Prema nepotpunim podacima iz udruženja ribolovaca tokom prošle godine podnešeno je ukupno 698 prijava za sve vrste ribolovnih prekršaja. Zapaženo je, da su sudije za prekršaje redovno izricale relativno blage kazne i suviše kasno. U najviše slučajeva kazne kao normalno i vaspitno sretstvo ostale su bez efekta. Drugih primjera Zakonskih sankcija za delikvente, sem ovih pred sudijama za prekršaje, u 1953. godini nije bilo.

7. Društveni rad na suzbijanju kriminala

Izveštaji i referati sa godišnjih skupština Udruženja ribolovaca naše Republike pokazuju nam da se vrlo mala pažnja pridaje pitanju kriminala na vodama. I pored toga što se pred udruženja postavlja kao jedan od osnovnih zadataka ovo pitanje (kontrolne ekipe na ribolovnim vodama, nemilosrdno gonjenje lica koja više prekršaje ribolovnih propisa), ona nisu vodila dovoljno računa o tome, jer su iz svih udruženja u 1953. godini isključena svega trojica i ako se pozitivno zna, da je u redovima registrovanih ribolovaca bilo svakako više prestupnika.

Savez udruženja sportskih ribolovaca naše Republike a posebno sreska udruženja ribolovaca, tre-

bali bi da povedu računa o liku sportskog ribolovca, jer da bi se mogao sa pravom nazvati tim imenom, ribolovac mora da ima jasno izdiferencirane kvalitete kao čovjek, a posebno kao sportski ribolovac. Znajući da se kultura čovjeka ne rađa preko noći treba djelovati u ovome smislu iz dana u dan kako bi se svijest sportskog ribolovca podigla na pozicije graditelja Socijalizma.

Jedna je od efikasnih mjera ukazivanje oblika kriminala te njihovog suzbijanja, putem ribarskog lista, kao i drugih listova i propagandnih sretstava.

Veliki broj zabranjenih načina ribolova, te velike teškoće pri njihovu suzbijanju postižu nas na predlog da se uloži daleko više truda pri otkrivanju krivolovaca, zatim obavezan stroži kriterijum pri izricanju kazni, a posebno brže i ekspeditivnije izvršenje postupka.

Pitanju čuvarske službe naših otvorenih tokova, treba dati posebno mjesto. Do sada je u našoj Republici bilo svega 49 plaćenih čuvara ribolova, što smatramo minimalnim, uzimajući u obzir dužinu naših otvorenih tokova (5.360 km). Čuvačkoj službi svakako da ćemo dati prioritet. Svi terenski organi u koje ubrajamo Narodnu miliciju, šumare i putare trebali bi da budu pored plaćenih čuvara ribolova, glavni organi za suzbijanje kriminala na otvorenim vodama. Ovo bi se dalo bez teškoća provesti, organizovanjem kratkih seminara i kurseva za navedene organe, koji bi u tom slučaju bili osposobljeni za vršenje takvih funkcija na terenu. Ovo je najidealnije rješenje čuvanja naših voda, te ako se ne bi ostvarilo, teško bi se moglo zamisliti unapređenje ribarstva na našim otvorenim vodama.

Orientacioni plan razvoja ribarstva kod nas osniva se prvenstveno na korišćenju svih prirodnih uslova, koji uz znatno niske investicije i u relativno kratkom vremenskom periodu, uz umjesne organizacione mjere, treba da osiguraju potenciranu proizvodnju naših otvorenih tokova, te podignu riblji fond na zavidnu visinu.

Ing. Nikola Đisalov, Ribarsko gazdinstvo »Vojvodina« Novi Sad

PROBLEMI RIBARSTVA VOJVODINE

Sadašnje stanje

Stanje našeg ribarstva je zaista zabrinjavajuće. Od nekada ribom prebogat Vojvodine (mnoštvo velikih vodenih arterija i ogromnih poplavnih površina), mi danas imamo svakodnevno osiromašenje tog opštenarodnog bogatstva. Razlozi ovakvom osiromašenju riblje produkcije, a sledstveno tome i osiromašenju ribarstva kao privredne grane, su sledeći:

1. Obimni dugogodišnji meliorativni radovi širom cele Vojvodine (zaštita od poplave, izgradnja nasipa i crпки, osvajanja novih površina za obradu i t. d.)

2. Razvoj gradova, rečnog saobraćaja i industrije. Naročito su ubitačne po svom dejstvu fabričke otpadne vode (prehrambene industrije-šećerane, uljare, kudeljare i dr.) koje nam svojim trovanjem i zagađivanjem voda prouzrokuju masovna uginuća ribe.

3. Ratna pustošenja i posleratne sušne godine sa niskim vodostajima.

4. Nesređeno organizaciono stanje u ribarstvu, česte organizacione promene i nedostatak stručnog rukovodećeg kadra.

5. Neefikasna čuvarska služba i kontrola. Ribolovne vode se formalno pustoše svim mogućim

šredstvima. Lovi se nedozvoljenim alatima, eksplozivom masovno se uništava matična riba u vreme lovostaja, nemilosrdno se uništava i riblji podmladak i t. d.

6. Krajnje neracionalna eksploatacija u ribarstvu. Ne vodi se računa o odnosu riblje populacije: — težnja je samo izloviti što krupniju i kvalitetniju ribu bez obzira na posledice. Odnos kvalitetne i manje vredne ribe u našim vodama je zabrinjavajuća i to na štetu ekonomski vrednije ribe a u korist sitne bele-ribljeg korova. Na poribljavanju i spasavanju postojećeg ribljeg podmlatka vrlo malo se uradilo. U ribarstvu se skoro uopšte nisu koristile savremene tekovine nauke.

Mere potrebne za unapređenje ribarstva

1. Povesti najenergičniju borbu protiv svih onih (naročito fabrika i gradskih kanalizacija) koji svojim otpadnim vodama uništavaju ribe. Najpre opomenuti sve zainteresovane na potrebu prečišćavanja svih otpadnih voda pre no što se ispuste u ribolovne vode (na koje ih sile i postojeći zakonski propisi), a posle toga ih zakonskim putem privesti do nadoknade pričinjene štete ribarstvu.

2. Čuvarska služba je sasvim neorganizovana a na mnogim mestima i provizorna. Po neka sreska ribarska gazdinstva imaju čuvere svojih ribolovnih voda, ali je to sve nedovoljno. Povremeno angažovanje Nar. milicije također se pokazalo neefikasno. Potrebno je organizovati dobro obučene stalne čuvere koji bi efikasno sprovodili u delo zakonske propise iz oblasti ribarstva i tako sačuvati ovo opštenarodno blago. Trebalo bi čuvarsku službu organizovati približno onakvu, kakva postoji u šumarstvu.

3. Iskustva sa lovostajima su takva da nam ukazuju na gruba kršenja svih propisa ove vrste i to ne samo od pojedinaca, već i samih ribarskih gazdinstava. Treba još strožije sprovesti u delo propisani lovostaj (osigurati ga dobrom čuvarskom službom, vaspitnim merama i doslednim kažnjavanjem prekršitelja), jer se samo tako može sprovesti ovako važna mera održavanja ribljeg bogatstva.

4. Da bi se osiguralo održavanje i umnožavanje riblje populacije prirodnim putem, potrebno je riblja plodišta — poplavni teren pored naših reka osigurati od uništavanja i proglasiti ih za prirodna riblja plodišta (rezervate). U obzir bi došle površine: Poplavno područje Belja, Koviljski rit, rit kod Perleza sa Carskom barom i dr. Ovi rezervati s obzirom na namenu, imali bi svoj specifični režim lova i čuvanja.

5. Nijedna privredna grana ne stoji tako slabo sa kadrovima kao što je ribarstvo. U Vojvodini imamo preko 20 ribarskih gazdinstava, ribnjaka, ribarskih zadruga i sl., a svega u tri imamo školovan ribarski kadar. Na drugoj pak strani, imamo preko 40 svršenih maturanata Srednje polj. škole ribarskog smera od kojih su samo trojica zaposlena u Vojvodini kao ribarski stručnjaci. Potrebno je svim tim mladim ljudima omogućiti obavezno

jednogodišnje stažiranje u ribarstvu, a sve ribarske institucije nekako ubediti u potrebu zamene nestručnog kadra stručnjacima.

6. Naša trgovačka mreža u ribarstvu je nedovoljna. Treba je bolje organizovati (za diskusiju je kako i na koji način izvršiti tu organizaciju), opremiti savremenim sredstvima, više koristiti ledare i hladnjače, osposobiti je za brži i kulturniji rad, te tako djetalno i hranjivo riblje meso učiniti pristupačnim i potrošačima van ribarskih centara.

Orijentisati trgovačku mrežu i na otkup sporednih proizvoda u ribarstvu a to su: rakovi, školjke, žabe, pijavice i t. d., te tako spasiti neiskorišćeno neizmjereno prirodno bogatstvo. Na pr. žabe: — za 1 kg živih žaba dobijamo 80—120 din. — franko granica, a po čitavoj Vojvodini, po svim našim rekama, jezerima, ritovima i barama mogli bismo uložiti vagonске količine tih vodenih štetočina.

7. Prići jednom ozbiljno problemu spasavanja ribljeg podmlatka. Posle visokih voda, a pošto se riba oplodila na širokim poplavnim terenima, voda se povlači u korito, a u raznim uvalama, kućicama, depresijama, zalivima, barama i dr. ostanu milionске količine ribljeg podmlatka, koji u većini slučajeva propadne.

8. Mi nećemo u današnjim uslovima tražiti prestanak meliorativnih radova na spasavanju ziratnog zemljišta od poplava samo zato da bi riba imala povoljnije uslove za oplodnju i rast i da tako povratimo ogromno riblje bogatstvo. Mi treba da ribarstvo unapredimo savremenim i naučnim putevima, a to je putem izgradnje modernih ribnjaka i poluribnjaka. U Vojvodini imamo stotine hiljada hektara zemljišta koje je nepodesno za intenzivnu poljoprivredu (ritovi, bare, slatinaste depresije, stara korita Dunava i Tise, razni rukavci i t. d.), koji bi se baš kroz ribarstvo pretvaranjem tih površina u ribnjake i poluribnjake iskoristile najbolje i najrentabilnije — dale najveći prinos. Navešću neke prednosti ribnjačarskog gazdovanja. Sa jednog ribnjaka površine oko 300 ha dobili bismo godišnje toliko ribe (ali daleko kvalitetnije), koliko iz cele Tise. Ili drugi podatak: »Pretpostavimo da su oni tereni, koji bi se pretvorili u ribnjak do sada korišćeni kao pašnjaci. Vrednost trave takvih terena po 1 ha iznosi 5—10000 din. godišnje, a sa 1 ha izgrađenog ribnjaka dobija se godišnje 50—75.000 din. Samo u Petogodišnjem planu bila je predviđena izgradnja ribnjaka u površini od 55.000 ha (u našoj Pokrajini ima daleko više površina pogodnih za izgradnju ribnjaka i poluribnjaka), koji bi godišnje davali oko 2.500 vagona prvoklasne ribe. Ovo bi pak predstavljalo godišnje vrednost od 2,5—3,5 milijarde dinara. Sve to, i niz drugih povoljnih činjenica koje govore u prilog izgradnje ribnjaka i poluribnjaka, imperativno nam nalažu da samo tim putem moramo ići ako zaista hoćemo da unapredimo ribarstvo i obogatimo zajednicu. Izgradnjom tih ribnjaka i poluribnjaka sa svim sporednim objektima (mrestilišta, mladičnjaci, zimovnici i dr.) i spasavanjem ribljeg podmlatka otvorenih voda, bilo bi rešeno i poribljavanje naših voda.

9. Potrebno je angažovati naučno-istraživačku službu, koja bi u doglednom vremenu izvršila:

- a) Stvaranje katastra svih ribolovnih voda
- b) Ispitivanje ribljeg bogatstva naših voda, migraciju riba i t. d.
- c) Biološko-hemijske analize voda i ispitivanje njihove plodnosti.
- d) Selekciju najkvalitetnije ribe (naročito šarana za ribnjake)
- e) Ispitivanje zdravstvenog stanja riba i njihovu zaštitu.
- f) Analizu otpadnih voda.
- g) Izučavanje tehnike lova, upotrebu savremenijeg alata, konzerviranje ribe i dr.

10. Da bi se po svim ovim pitanjima uradilo što više i uspešnije, potrebno je izvršiti izvesne organizacione promene.

Ribarstvo je od oslobođenja prošlo kroz čitav niz organizacionih formi. Zadnja organizaciona promena izvršena je u 1953. god.: — izvršena je delimična decentralizacija — od tri pokrajinska gazdinstva osnovano je šest sreskih i Ribarsko gazdinstvo «Vojvodina» sa specijalnim zadacima na unapređenju ribarstva (poribljavanje i izgradnja ribnjaka). Manje ribolovne vode srezovi su izdavali na korišćenje drž. poljoprivrednim imanjima ili zadrugama (zemljoradničkim ili ribarskim) pa čak i ribarima-privatnicima. Tako su Sreski Odbori rešavali ribarske probleme svaki prema svojim nahođenjima, često i dosta nakaradno) dok Ribarsko gazdinstvo »Vojvodina« i Privredni Savet G.I.O.-a nisu se dovoljno angažovali kako bi sve te organizacione promene koordinisali i usmerili najboljim putem. Mi danas u oblasti ribarstva imamo pravi organizacioni konglomerat. Napr. na reci Tisi: imamo sreska ribarska gazdinstva, (u St. Bečeju) udruživanje dva sreza u jedno gazdinstvo (Senta) izdavanje vode zem. zadrugama (u N. Bečeju), izdavanje u zakup ribarima-privatnicima (Aradac), isti teren delen po dva ribarska gazdinstva (levu obalu gazdinstvo »Begej« iz Perleza, a desnu »Šajkaš« iz Titela) ili su jedan objekat, koji predstavlja jednu ribarsko-biološku celinu napr. Mrtvu Tisu (Biserno Ostrvo) delila tri sreza (N. Bečej, St. Bečaj, i Žabalj) i svaki od njih je težio da samo eksploatiše, tako da je to jedan od uzroka osiromašenja naših voda. I sama sreska ribarska gazdinstva nisu uspela da se ni organizaciono ustale, niti pak da obuhvate celu problematiku ribarstva svoga terena (dešavalo se da su čitavi ribolovni reviri ostajali nedovoljno korišćeni na pr. Susek, ili su pak ostavljeni na milost i nemilost svakojakih lovokradica i štetočina. Takvo šarenilo i obilje organizacionih formi pretstavlja ozbiljnu prepreku daljem unapređenju našeg ribarstva. Da bi se uvelo više sistema i koordinacije u ribarstvo, mišljenja smo da bi trebalo celokupno ribarstvo reorganizovati u sledećem pravcu (naravno, ovo je samo predlog o kome bi trebalo detaljnije diskutovati):

a) Na većim otvorenim vodama (Dunav, Tisa, Sava, Veliki Kanal, Tamiš i dr.) osnovati specijalizovane ribarske zadruge. Mi danas u poljoprivredi

stvaramo razne specijalizovane zadruge: stočarske, vinogradarske i t. d. — pa što ne bismo imali i specijalizovane ribarske zadruge, koje u ribarstvu već imaju dosta dugu i plodnu tradiciju. Sreski Narodni Odbori bi izdavali u zakup ribolovne revire ovim zadrugama. Potrebno bi bilo te zadruge osnivati na savremenim zadružnim principima, i učlaniti ih u odgovarajuće više zadružne organe (saveze i sl.). Istovremeno bi pri Sreskom Odboru postajao savetnik za ribarstvo (stručno lice) koji bi vodio brigu o celokupnom ribarstvu svoga terena (stručni saveti, organizovanje čuvarske službe, evidencija, predlozi za unapređenje i eventualna izgradnja ribarskih objekata i t. d.). Napominjem da na teritoriji A.P.V.-a ima oko 20 srezova koji poseduju ribolovne vode, i gde bi bilo uslova za uvođenje ovakvih inspektorata (savetnika) i sl.

b) Svuda tamo gde je potrebna organizovana pomoć čoveka-oformiti gazdinstva (bilo lokalna ili po potrebi i sreska) no, težiti da se raznim fuzijama i sl. što više smanji broj službeničkog osoblja. Ovde bi došla na pr. jezera kod Subotice (Palić, Ludaško, Krvavo) koja bi se mogla znatno intenzificirati po poluribnjačkom sistemu, zatim svi naši ribnjaci (Ečka, Kolut, Susek, Vagan i dr.). Mrtve Tise korišćene kao poluribnjaci i ribnjaci, reka Bosut sa pritokama i dr. Gazdinstva bi trebalo oformiti i na mestima proglašenim za prirodna plodišta (Belje, Koviljski rit i dr.). Sva ta gazdinstva bila bi pod kontrolom Sreskog Odbora preko savetnika.

c) Što se pak tiče rukovođenja ribarstvom cele Pokrajine, s obzirom na širinu, bogatstvo i zaostalost ribarstva, bilo bi preko potrebno ostvariti neki organ, koji bi u izvesnoj meri obuhvatio celokupno ribarstvo. Kao najglavnije bilo bi koordinacija u radu ribarskih gazdinstava, ribarskih zadruga i dr. po pojedinim srezovima (mi već danas imamo preko 20 ribarskih institucija, a u toku 1947—49. g. bilo je sa. no ribarskih zadruga oko 90). Kako bi se to ostvarilo, to je za diskusiju. Postoje sledeće mogućnosti:

1) Pri G.I.O.-u osnovati ribarsku referadu koja bi prema sadašnjim mogućnostima, obzirom na samoupravnost Komuna, objedinjavala i vodila nadzor i brigu o unapređenju ribarstva cele Pokrajine. Smatramo da bi osnivanje ovakve referade imperativno nalagalo baš današnje nesređeno stanje, nizak stepen produktivnosti, stihijnost i primitivizam našeg ribarstva. Ako bi se ovaj predlog usvojio dobro bi bilo razmotriti i mišljenje da se ovakva referada spoji sa šumarstvom i lovstvom (ili pak samo lovstvo i ribarstvo). Ovo tim pre, što su, u našim vojvođanskim specifičnostima, to tri dopunjavajuće privredne grane (sve naše šume su uglavnom pored ribolovnih reka, a to su u isto vreme i najveća lovna područja). Ovakav primer imamo u Sloveniji, gde je fuzionisano lovstvo i ribarstvo. Od ovakve kombinacije bi ribarstvo imalo koristi, naročito od dobro organizovane šumarske čuvarske službe i većeg broja visokokvalifikovanog stručnog kadra. Za unapređenje ribarstva poželjno bi bilo

angažovati (u formi koja bi odgovarala obema stranama) i vodoprivredu.

2) I dalje forsirati Ribarsko gazdinstvo »Vojvodina« kao Ustanovu G.I.O.-a za unapređenje ribarstva, ali postepeno je usmeravati u pravcu manje proizvodnom (izgradnja ribnjaka i probne proizvodnje), a više u stručno-savetodavno-kontrolnom A, da bi to postigla, potrebno joj je dati veća prava i ovlašćenja u odnosu na područne ribarske organe. Istovremeno i Poljoprivredne komore, u svojim naporima na unapređenju poljoprivrede, usmeravati u smislu što jačeg angažovanja i na unapređenju ribarstva.

To su uglavnom problemi ribarstva Vojvodine, koji očekuju posebno razmatranje, a sledstveno i hitnije pravilno rešenje. Ovo tim pre, što se i na te-

renima već javljaju spontani pokušaji rešenja sadašnjeg nestabilnog stanja (ovde se pojavljuju razna lutanja i neznanje). Da bi se sva ta rešavanja obuhvatila i usmerila najboljim putem potrebno je, najpre da se što pre donese nov Zakon o slatkovodnom ribarstvu (a koje je u toku), a potom u duhu toga Zakona i naših specifičnih uslova i mogućnosti, rešavati sve probleme iz oblasti ribarstva.

Primjedba uredništva:

Iznosimo u ovom broju članke: Ing. N. Djisalova, kao i Ing. Đ. Kosorića, koji tretiraju pitanja, među ostalim, negativnih činjenica i pojava na našim ribolovnim vodama i t. d. Ističemo napomenu Ing. N. Djisalova da je po nekim pitanjima, koja on iznosi potrebna diskusija.

Ing. Đorđe Drecun, Stanica za ribarstvo, Titograd

Neka zapažanja u radu ribogojilišta »CRNO JEZERO« na Durmitoru

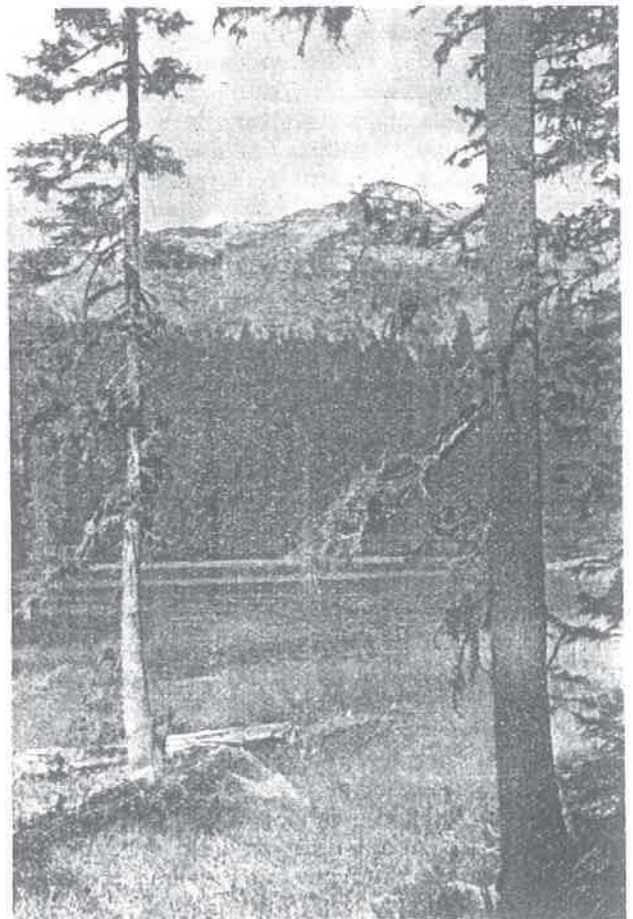
Ribogojilište, odnosno mrestilište »Crno jezero« na Durmitoru stavljeno je u pogon 1951. godine. I ako nas dijeli kratak vremenski period u njegovom radu, možemo konstatovati da su postignuti rezultati vidni, uočljivi i da su stečena dragocjena iskustva u njegovom daljnjem radu. Mrestilište je podignuto za potrebe nasadivanja niza glacialnih jezera, koja su rasuta padinama Durmitora, a prvenstveno za poribljavanje Crnog jezera, koje je ujedno i najveće jezero na ovom prostranom masivu. Kapacitet ovog mrestilišta iznosi 250.000 komada ikre.

Postignuti rezultati na proizvodnji **pastrvskog mlada** su zadovoljavajući. Osnovna orijentacija nasadivanja bila je skoncentrisana na Crno jezero, koje po svom prostranstvu u ovom kraju predstavlja značajan privredno-turistički objekat i gdje se ribli fond u odnosu na stanje prije poribljavanja znatno popravio. Manja nasadivanja vršena su i u ostalim jezerima ali sa manje uspjeha. Danas se Crno jezero ponovo koristi za ribolov poslije duže lovostaje, koja je uslijedila zbog minimalnog ribljeg fonda koji je bio uništen u toku rata i poslije ratnog perioda, kada se nije vodilo računa o značaju ovog objekta.

Lov matične ribe ne predstavlja više onaj veliki problem ovom ribogojilištu kako i na koji način da se dođe do nje, što je bio slučaj prilikom puštanja u pogon. Pitanja obezbjeđenja sa matičnom ribom rješava se danas samo sa dva potega povlačne mreže u Crnom jezeru, čija lovina u potpunosti zadovoljava kapacitet mrestilišta. Danas, mrestilište radi sa punim kapacitetom, tako da mu je svaki inkubacioni aparat iskorišćen do maksimuma.

Bitna karakteristika ovog mrestilišta, što ga u stvari i izdvaja od ostalih ribogojilišta, sastoji se u tome što se isto nalazi na najvećoj nadmorskoj visini od svih naših postojećih ribogojilišta. Gro naših pogona ove vrste nalazi se na visini od 350 do

700 metara, dok se ovo nalazi na nadmorskoj visini od 1470 metara. Kao što se iz ovog da zaključiti, ovo mrestilište predstavlja poseban problem u njegovom radu i održavanju.

Zmijinjine jezero, jedno od durmitorskih jezera koje je poribljavano.

Foto: Drecun